

**SØRLANDETS
KOMPETANSEFOND**

Samfunnsoppdrag og formålsrealisering

Revidert desember 2023

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn: det opprinnelige samfunnsoppdraget.....	3
2. Formålsrealisering	3
Fra formål til strategi.....	5
Samarbeid og virkemiddelapparatet i Agder.....	5
En ny aktør	6
3. Tildelinger og strategiske prioriteringer.....	6
UiA.....	6
Støtte til næringslivet via klynger og innovasjonsøkosystemet	6
Levekår: strategisk samarbeid for reduksjon av utenforskap.....	8
4. Virker det?.....	9
5. En fortsatt relevant stiftelse?	10
Industriysselssettingen og globaliseringens effekter på levekår i Agder	10
En fortsatt relevant stiftelse.....	10
6. Mer effektive tildelinger. Implementeringskompetanse	11
Effektmåling og resultater	11
7. Forholdet til omverdenen	11

Stiftelsens formål er fastlagt i vedtektene og endres ikke.

«Sørlandets Kompetansefond skal bidra til kompetanseheving i Vest Agder til sikring og etablering av arbeidsplasser og gode levekår, herunder bidra til utvikling av Universitetet på Sørlandet.»

Etter Stiftelsesloven skal styret i stiftelsen vedta handlingsplaner og mål. Disse fremgår i strategidokumentet som revideres periodevis. Dette notatet om stiftelsens *samfunnsoppdrag og formålsrealisering* er en del av grunnlaget for Sørlandets Kompetansefond sin gjeldende strategi fra 2023.

I tillegg til vedtektene og strategien styres stiftelsen også gjennom en kapitalforvaltningsstrategi som gjennomgås og vurderes revidert årlig.

1. Bakgrunn: det opprinnelige samfunnsoppdraget

Kompetansefondet ble opprettet i år 2000 av de 15 kommunene i Vest-Agder. Etableringen fulgte etter salg av energiaksjer i forlengelsen av fusjonen som dannet Agder Energi. Fylket hadde da på 1980- og 1990-tallet opplevd store omstillinger i næringslivet, samt omfattende nedlegging av tradisjonell industri.

Rapporten «Surt liv på det blide Sørland» fikk i 1993 betydelig oppmerksomhet, og en fortelling ble etablert om betydelige levekårsutfordringer i landsdelen. KS initierte i denne forbindelse en arbeidsgruppe som avleverte «Felles mål for Agder – et tiltaksprogram for Agder», som ble gitt tilslutning fra samtlige 30 kommuner og de to fylkeskommunene. Hovedinnsatsområdene her var *kommunikasjon, kultur og kompetanse*. En av flere finansieringskilder som ble foreslått for systematisk arbeid på de tre innsatsområdene var salg av energiaksjer. Det skjedde i år 2000, og resultatet var etableringen av de tre stiftelsene:

- Sørlandets Kompetansefond
- Cultiva – Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse
- Aust-Agder Utviklings- og Kompetansefond

Alle tre stiftelsene har et felles overordnet formål i sine vedtekter: «sikre arbeidsplasser og gode levekår». Tanken bak var hentet fra energiverkene som hadde betydd så mye for industrialiseringen av Sørlandet, og dermed også for utvikling av arbeidsplasser og levekår. Stiftelsenes virkemidler er imidlertid innrettet forskjellig:

- Cultiva skal støtte kunst og kulturprosjekter i Kristiansand
- Sørlandets Kompetansefond (heretter Kompetansefondet) og Aust-Agder Utviklings- og Kompetansefond (AAUKF) skal støtte kompetansehevingstiltak i sine respektive fylker. I tillegg har de to kompetansefondene utvikling av Universitetet i Agder som særskilt formål.

2. Formålsrealisering

I Norge har Stiftelsestilsynet oppgaven med å sikre at stiftelser realiserer sine formål slik de fremgår av vedtektene. Kompetansefondet er gitt et mandat fra stifterne som kan leses ut fra vedtektenes §4:

”Stiftelsens formål er å bidra til kompetanseheving i Vest-Agder til sikring og etablering av arbeidsplasser og gode levekår, herunder bidra til utvikling av Universitetet på Sørlandet.

Med kompetanse menes evnen til å etablere og anvende kunnskap til praktiske formål.

Institusjonene som mottar støtte må utvikle kunnskap på høyskole/universitetsnivå, til nytte for institusjonens egen utvikling og/eller lokalt næringsliv og/eller lokalforvaltningen.

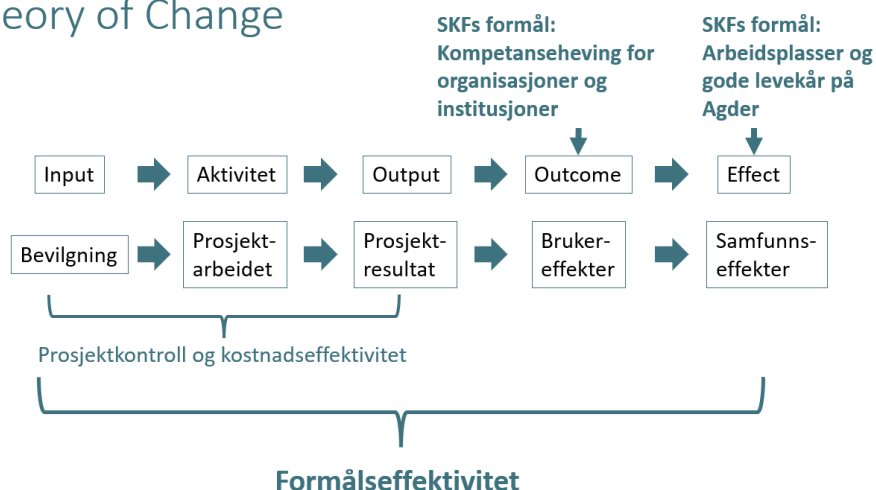
Med institusjon menes offentlige eller private forsknings/utdanningsinstitusjoner, kommuner, offentlige og private foretak.”

Kompetansefondets formål blir ofte omtalt som «arbeidsplasser og levekår», men som det fremgår av vedtektene er det mottakerorganisasjonenes kunnskapsutvikling som fondets bevilgninger faktisk skal gå til. Det gis ingen tematiske begrensninger her. Tanken er at all slags kunnskapsheving (så lenge den kan benyttes til noe praktisk) vil gi en langsiktig positiv effekt på arbeidsplasser og gode levekår. Blant annet kan Kompetansefondet støtte alle typer fag ved UiA.

Kompetansefondet er således ikke et levekårsfond i tradisjonell filantropisk forstand, ei heller et næringsfond som etablerer arbeidsplasser. Formålet med Kompetansefondet er å gi støtte til organisasjoner som utvikler kunnskap. Denne kompetansehevingen var av stifterne tenkt å være ett av flere elementer (sammen med andre investeringer i kultur, infrastruktur og mye annet), som samlet vil kunne bidra til utvikling av arbeidsplasser og gode levekår i Agder.

I Kompetansefondets Theory of Change kan vi se at fondets støtte går til mottakernes egen kunnskapsutvikling («brukereffekter»), og i kjølvannet av dette kommer bidraget til arbeidsplasser og gode levekår som langsiktige «samfunnseffekter».

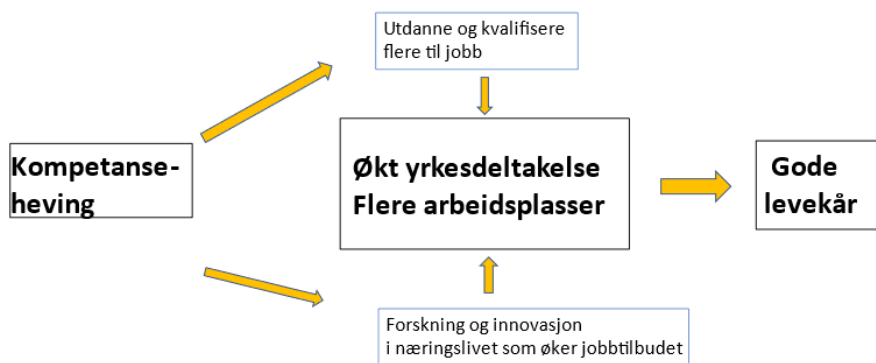
Theory of Change

I praksis er det selvsagt adskillig enklere å forholde seg til de kortsiktige brukereffektene av våre tildelinger enn til de langsiktige samfunnseffektene. Utviklingen i arbeidsmarkedet og levekår i en region er jo dessuten også et resultat av vanskelig påvirkbare makroøkonomiske forhold så som globale endringer i handel og produksjon, nasjonal politikk, og regionens eksisterende næringsstruktur.

I tillegg er det mange aktører som også har som mål å påvirke utviklingen i arbeidsplasser og levekår, samtidig med Kompetansefondet. Men Kompetansefondet kan jo likevel velge seg strategier som har større sannsynligheter for å gi et bidrag nettopp til arbeidsplasser og levekår i regionen. Og det er det vi forsøker å konkretisere i dette dokumentet.

Fra formål til strategi

Vedtektene definerer kompetanseheving som utvikling av praktisk nyttbar kunnskap. Kunnskap i sin tur er ofte definert som triangelet utdanning, forskning og innovasjon. I Kompetansefondets strategi er hensikten å bidra til bedre levekår gjennom å stimulere både til jobbvekst i bedriftene og at flere blir kvalifisert for å delta i yrkeslivet.

Siden 2018 har Kompetansefondets strategi hatt to hovedinnretninger:

- Støtte til tidlig-innsats prosjekter for å få flere barn og unge til å gjennomføre utdanning og kvalifisere til yrkesdeltakelse. Slike tildelinger går hos Kompetansefondet ofte under «levekår» betegnelsen.
- Utvikling av regionens økosystem for innovasjon og entreprenørskap for å få frem flere vekstbedrifter og arbeidsplasser i regionen.

De senere årene er nasjonal industripolitikk igjen blitt aktualisert. Fra 2023 er det dermed også blitt et hovedpunkt i Kompetansefondets strategi å kunne bevilge til:

- Kompetanseheving som understøtter re-industrialisering og det grønne skiftet.

Samarbeid og virkemiddelapparatet i Agder

Selv om formålet ligger fast, har strategiplanene blitt justert underveis. Behovene i samfunnet endres over tid, samtidig som det har skjedd en betydelig forsterkning av virkemiddelapparatet rundt innovasjon og regionalutvikling i løpet av årene siden Kompetansefondet ble etablert. En rekke offentlige aktører har delvis overlappende samfunnsoppdrag med Kompetansefondet. Underveis har også Kompetansefondet utført evalueringer som blant annet avdekket at mange mindre tildelinger til små organisasjoner ikke gav ønsket effekt på lengre sikt.

Disse forholdene var bakgrunnen for at Kompetansefondet rundt 2017/2018 endret noe på sin næringslivsstrategi. I stedet for å bevilge direkte midler til enkeltbedrifter i parallell med statens virkemidler (som Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd), ville Kompetansefondet heretter støtte næringslivet *indirekte* ved støtte opp om klynger og nettverk som bedriftene tilhører. I tillegg ble det rettet fokus mot å tilrettelegge for at det skal bli enklere for bedrifter å søke nasjonale og internasjonale (EU) forskningsmidler.

Kompetansefondet har dessuten fulgt to trender som har preget stiftelsesområdet i Norge og Norden for øvrig:

1. Større, mer langsiktige og mer kunnskapsbaserte tildelinger.
2. Partnerskap: mellom stiftelsene, mellom stiftelsene og mottakerne, samt mellom mottakerne.

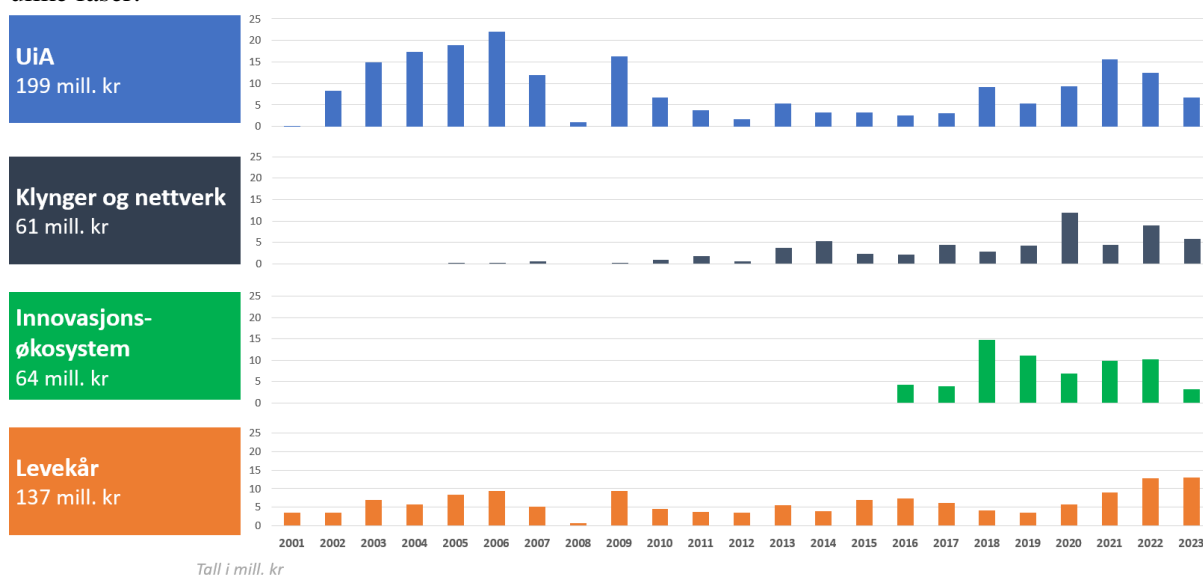
En ny aktør

I 2012 ble «Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør» etablert, og landsdelen fikk med det en ny og stor regional aktør som også har fokus på samfunnsutvikling. Sparebankstiftelser har ved siden av å forvalte sine finansielle ressurser og sitt eierskap i oppretterbanken, et bredt allmenntilgjengelig mandat for sitt tildelingsarbeid.

De første årene bygget den nye stiftelsen opp kapital, men som følge av fusjonen mellom Sparebanken Sør og Sparebanken Pluss i 2014 ble tildelingsarbeidet satt på agendaen. De to «veletablerte» kompetansefondene ble invitert til erfaringsdeling, og det ble klart at Sparebankstiftelsen Sparebankens Sør også ønsket å prioritere levekårsfeltet i sine strategier. Kompetansefondene ble invitert til å inngå i et samarbeid som raskt la grunnlag for koordinering og effektiv ressursutnyttelse. De første felles prosjektene kom allerede i 2016.

3. Tildelinger og strategiske prioriteringer

Kompetansefondet har nå vært i virksomhet i 22 år og har så langt delt ut 632 millioner kroner til kompetansehevende tiltak i Vest Agder. Kompetansefondets tildelinger kan sies å ha gått gjennom ulike faser:

UiA

De første årene var preget av tildelingene til Høgskolen i Agder (HiA) for å kvalifisere til universitetsstatus, som ble oppnådd i 2007. Å *bidra til utvikling av Universitetet på Sørlandet* er vedtektsfestet, og følgelig ble Universitetet i Agder (UiA) den største mottakeren av fondets tildelinger - også i årene etter at man oppnådde universitetsstatus.

Etableringen av UiA er sannsynligvis kompetansefondenes *signaturprosjekt* og universitetssatsningen på Agder fremstår i dag som svært vellykket. UiA er på mange måter blitt en større suksess enn mange hadde sett for seg.

I 2023 ser vi imidlertid at det ikke er særlig behov for videre støtte til generell kapasitetsoppbygging ved UiA, men ved behov søke mer målrettede og strategiske satsninger sammen til regionens beste.

Støtte til næringslivet via klynger og innovasjonsøkosystemet

Kompetansefondets bidrag til bedriftene skjer som nevnt hovedsakelig indirekte, via støtte til næringsklyngene og nettverkene som bedriftene er med i. Siden 2016 er klyningsatsingen komplett med satsing på utvikling av innovasjonsøkosystemene i regionen. For direkte støtte til enkeltbedrifter

henviser vi primært til Innovasjon Norge og de andre statlige virkemidlene. Og det er flere år siden vi valgte å prioritere støtte til *scale-ups* fremfor *start-ups*.

I hovedsak er Kompetansefondets erfaringer med støtte til klyngene og innovasjonssystemene at det gir god uttelling på våre bidrag. NODE-klyngen og Eyde-klyngen tar ledende roller i det grønne skiftet på Agder. Medlemmene i SinPro nettverket i Mandal er inne i en sterk vekstfase. Innakva klyngen i Lister er veldrevet, og næringen der ser ut til å ha et stort potensial for investeringer og videre vekst. Samtidig har Kompetansefondet støttet næringsaktører i hele regionen for å posisjonere seg for de kommende havvindaktivitetene. Derimot har vi ikke kommet like langt med innovasjonssenter- tanken i Kristiansand.

En rapport i forbindelse med det norske MIT REAP prosjektet i 2015-2017 (som Kompetansefondet tok initiativ til), viser at unge bedrifter står for to tredeler av de nye arbeidsplassene i Norge. Ti prosent av disse igjen (de såkalte *scale-ups*) genererer halvparten av de nye jobbene. Her ligger et stort potensial for næringsutvikling.

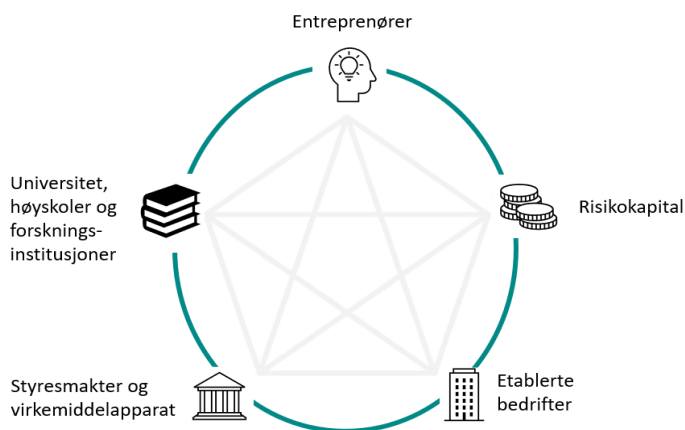
Samtidig vet vi at det offentlige virkemiddelapparatet i mange år har prioritert de helt små, tidligfase oppstartsbedriftene (hvor overlevelsesraten er lav) samt omstilling i de store, veletablerte næringsklyngene. Det har vært relativt mindre politisk interesse for mellomsegmentet av nye vekstbedrifter.

Kompetansefondet ønsker derfor å bidra til å vri næringspolitikken og virkemiddelapparatets innretning mer mot vekstbedriftene. Her er potensialet stort og de eksisterende virkemidlene relative svakere. **Å støtte utvikling av økosystemet rundt vekstbedriftene i regionen er sentralt i kompetansefondets strategi.**

Regioner ønsker seg nye arbeidsplasser og økonomisk vekst. Entreprenører er en viktig kilde til vekst, og lykkes erfaringsmessig bedre dersom de inngår i aktive og integrerte økosystem som motiverer og hjelper dem gjennom etablerings- og vekstfaser.

Et velfungerende økosystem vil oftest ta utgangspunkt i næringer hvor regionen har sterke næringsklynger og andre komparative fortrinn.

En forutsetning for akselerert vekst i bedrifter er ofte at de støttes opp av et aktivt innovasjonsøkosystem med fem aktører: de tre Triple Helix aktørene (universitet, næringslivet, det offentlige), i tillegg entreprenører (som etablerer bedrifter) og investorer (som setter risikokapital i de nystartede bedriftene).

Dynamikken mellom entreprenørene og investorene er spesielt viktig for den økonomiske bærekraften i dette systemet.

Erfaringen fra de byer og regioner som har lyktes med dette tilsier at man kan og bør stimulere fremveksten av integrerte økosystemer. Når man så har fått noen generasjoner vellykkede entreprenører (som investerer tid og penger tilbake til neste generasjon entreprenører), da blir økosystemet økonomisk bærekraftig og selvfinansierende.

Det finnes ulik praksis for hvem som tar administrativt ansvar for å holde slike økosystemer i gang. Det hender at universitetene tar en koordineringsrolle, gjerne i samarbeid byenes næringsavdelinger og lokale næringsforeninger. Det er imidlertid blitt vanligere med egne dedikerte lokale inkubator organisasjoner, ofte i egne lokaler, fysisk samlokalisert med aktørene fra økosystemet.

Levekår: strategisk samarbeid for reduksjon av utenforskap

Tildelinger til levekårsprosjekter har over tid holdt seg på rundt 1/5 del av Kompetansefondets samlede tildelinger.

Når det gjelder levekårene på Agder generelt har det i årene etter «Surt liv»-rapporten i enkelte sammenhenger vært opprettholdt et narrativ om Agder som et «annerledesland», med spesielt omfattende og vedvarende levekårsutfordringer. I dag er det imidlertid vanligere å se Agder som en av flere gamle industriregioner i landet som alle har vært gjennom omfattende av-industrialisering helt siden 1970-tallet. Det er fremdeles disse fylkene som skårer dårligst på statistikkene over utenforskap og lav yrkesdeltakelse. Samtidig peker forskere på at det i realiteten er små forskjeller i levekår (og livskvalitet) mellom fylkene i Norge, og at Agder ikke skiller seg vesentlig ut. Det er for eksempel større forskjeller i utenforskap mellom kommunene innad i fylket, enn det er mellom Agder og de andre fylkene.

Sammenhengen mellom yrkesdeltakelse og gode levekår er selvsagt grunnleggende i stiftelsen(e)s formål, og er godt dokumentert. I 2011 leverte Agderforskning en rapport som pekte på sammenhengen mellom uføretrygding og jobbtilgjengelighet i kommunene på Agder. Byer og steder hvor det er under 60 prosent dekning av arbeidsplassbehovet innen kommunegrensene blir «uførekommuner». Dette er også beskrevet i en rapport (Regionale Utviklingstrekk 2018) fra Kommunaldepartementet.

Samtidig er det ikke helt tilfeldig hvem som rammes av manglende tilstedeværelse i arbeidslivet. Det er for eksempel en sterk sammenheng mellom lav yrkesdeltakelse og avbrutt skolegang. Det er i tillegg en sterk sammenheng mellom avbrutt skolegang og dårlige oppvekstvilkår, spesielt da fraværende eller dysfunksjonelle foreldre. Dette er imidlertid nasjonale fenomener, og nettopp denne erkjennelsen var en utløsende årsak til at Kompetansefondet og de tre andre sørlandsstiftelsene i 2022 etablerte *levkårsrådet* bestående av fire nasjonalt ledende eksperter på utenforskap.

Sammen med levekårsrådet ble det i 2023 utarbeidet strategi og programnotat for en felles storsatsing for reduksjon av ungt utenforskap. Programmet er tenkt å gå over en ti-års periode med samlede årlige bevilgninger på 20-30 millioner kroner.

Levekårsprogrammet om ungt utenforskap er dermed blitt det første virkelig store samarbeidsprosjektet mellom alle de fire, og er strategisk viktig. Gjennom slike felles prosjekter deles og utvikles kunnskap raskere. Samlet har vi også større finansielle krefter til å gjennomføre tilstrekkelig store tiltak som kan sette spor og endre praksis.

Programmets formål er at flere barn og unge mellom 0-25 år på Agder skal få bedre muligheter til læring, utvikling, utdanning, samt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Levekårsprogrammet skal ha en operativ profil og rette seg inn mot praksisnære, kunnskapsbaserte og systematiske utprøvinger som kan bidra til bedre løsninger og tjenester innenfor de tematiske områdene:

1. Tiltak som gir barn og unge gode muligheter for å utvikle sosiale og emosjonelle kompetanser i hjem og skole, i barnehage og på fritidsarenaer.
2. Tiltak som gir barn og unge mer tilgang til trygge voksne som kan bygge mestringskompetanse, veilede, støtte og trøste. Dette kan være mentorordninger, men også tiltak som styrker relasjonskompetansen hos de som jobber med barn og unge voksne.
3. Tiltak i arbeidsmarkedet som gir flere unge med høy risiko for varig utenforskap en mulighet for arbeid og styrket kompetanse, samt støtte til å lykkes med dette.

4. Virker det?

En generell observasjon etter 22 år og 632 millioner kroner utdelt er at det opprinnelige samfunnsoppdraget, slik det var beskrevet i «Felles mål for Agder», langt på vei har kommet inn i gode faste spor. Stamveien er i stor grad bygd, kulturtilbudet er sterkt forbedret, og kvalitet og kvantitet på utdanningstilbudet med universitet i front er på et helt annet nivå i dag. Kompetansefondet og de øvrige stiftelsene som ble etablert rundt årtusenskiftet, har vært viktige bidragsyttere til dette.

Det publiseres med jevne mellomrom statistikk som rangerer fylkene i landet på blant annet Kompetansefondets hovedområder kompetanse, arbeidsplasser og levekår. Innenfor levekårssektoren har man gjennom SSB tilgang til et vell av detaljert statistikk, og mye av dette gjøres tilgjengelig blant annet av NAV. Hvert år kommer det også oppdatering av NHOs såkalte Kommunebarometer:

	TOTALT	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommuneøkonomi
Oslo	1	1	1	2	3	3
Rogaland	2	2	2	5	1	1
Viken	3	3	6	1	8	4
Trøndelag	4	6	4	6	2	2
Vestland	5	4	3	7	4	7
Vestfold og Telemark	6	7	10	4	6	6
Møre og Romsdal	7	5	5	8	7	8
Agder	8	8	11	3	5	5
Innlandet	9	9	9	9	11	9
Nordland	10	10	8	11	9	10
Troms og Finnmark	11	11	7	10	10	11

I 2023 utgaven av Kommunebarometeret har Agder en 5. plass av 11 fylker på «Kompetanse» parameteren. Denne plasseringen er imidlertid sammensatt av en førsteplass på andelen med fagbrev,

mens høyere utdanning og tekniske fag scorer på henholdsvis 7. og 8. plass. Førsteplassen er nok linket til den lange industritradisjonen på Agder, og er et godt utgangspunkt for næringslivets behov på re-industrialisering og det grønne skiftet. Derimot om en 8. plass innenfor mellomlange tekniske fag er godt, eller godt nok for å ta en ledende posisjon i omstillingene, kan diskuteres.

På «Arbeidsmarked» -parameteren får Agder imidlertid dårligste score. Bak denne viser det seg imidlertid å være fire underkategorier. Her scorer Agder på 8. plass på tre av dem, og 10. plass på en. Ingen 11. plasser altså, men Agder befinner seg uansett oftest i nederste del av arbeidsmarkedstabellene, i en gruppe bestående av gamle industriregioner som Telemark, Vestfold, Østfold, Innlandet og Nordland. Igjen viser det seg likevel å være relativt små forskjeller mellom fylkene (med et unntak for Oslo og til dels Rogaland). Det virker dermed ikke å være en helt umulig oppgave å avansere på tabellene, selv om det vil måtte ta lang tid å endre slike grunnleggende innarbeidede samfunnsforhold.

Én viktig forutsetning for forbedring er imidlertid kommet på plass. Den systematiske av-industrialiseringen som har preget fylkene på Sør-Østlandet helt siden 1970-tallet har stoppet opp. Dermed vil disse fylkene fremover kunne oppleve reduksjon i den kroniske nyrekrutteringen til ungt utenforskap. Tall fra de tre siste årene peker også på at noe slikt nå kan være på gang.

5. En fortsatt relevant stiftelse?

Industriusselsettingen og globaliseringens effekter på levekår i Agder

Den markante oppbremsingen i globalisering og av-industrialisering i vestlige land de senere årene kan vi nå også lese ut av statistikkene for Agder. Etter 40 år med nedgang har andelen industriusselsette i fylket flatet ut de siste fem årene. I enkelte kommuner går industriusselsettingen igjen opp. Dette kommer samtidig med myndighetenes nye interesse for «re-industrialisering», ikke minst i forbindelse med det grønne skiftet. Og på toppen av det hele vil demografiske endringer med små ungdomskull etter hvert slå ut på statistikkene.

Dermed står Kompetansefondet (og de to andre stiftelsene som ble etablert samtidig) overfor **den paradoksale situasjon at regionen nå mangler arbeidskraft; mens stiftelsene i sin tid ble etablert for blant annet å bidra til å skaffe flere arbeidsplasser.**

En fortsatt relevant stiftelse

Utfordringsbildet på arbeidsmarkedet kan altså meget vel utvikle seg helt annerledes enn det som var utgangspunktet da stiftelsenes vedtekter ble laget for mer enn 20 år siden. Det betyr imidlertid ikke at stiftelsen står uten oppgaver fremover. I en situasjon med mangel på arbeidskraft er det av enda større viktighet at alle som kan, får anledning til å bidra i yrkeslivet. Strategien om tidlig innsats for å få flere barn og unge gjennom utdanningsløpet (ungt utenforskap), er altså minst like aktuell.

Det er også blitt tydelig at det kreves mer fokus på etter- og videreutdanning for å bemanne omstillingene som landet og Agder står overfor. Re-industrialiseringen fører til nye kompetansekrav, og veksten i fagskolesektoren skyter fart. I tråd med det regjeringsoppnevnte Kompetansebehovsutvalgets anbefalinger (KBU 2022) rettes det derfor fremover større oppmerksomheten mot høyere yrkesfaglig utdanning. I Kompetansefondets strategi er det følgelig nå større prioritering av korte næringsrettede kurs på alle akademiske nivåer, samt fortsatt behov for desentraliserte utdanningsprogrammer.

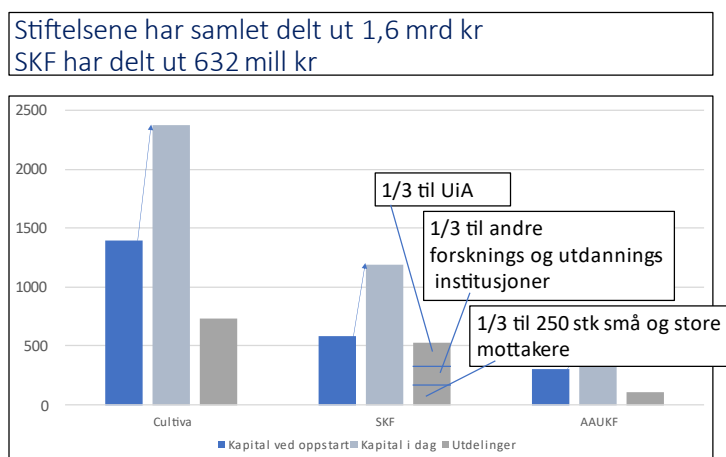
I et virkelig langt perspektiv kan man jo tenke seg et scenario hvor strategiens fokus på tidlig innsats og innovasjonsøkosystemer ikke lenger er like relevant. På det tidspunkt kan jo fondet selvsagt velge seg helt andre satsingsområder, men stadig innenfor vedtektenes formål om kompetanseheving, yrkesdeltakelse og gode levekår.

6. Mer effektive tildelinger. Implementeringskompetanse

Effektmåling og resultater

Kompetansefondet ønsker å være en lærende organisasjon, og vi ønsker å gjennomføre effektundersøkelser med tanke på å forbedre vår evne til formålsrealisering. Måling av langsiktige effekter av stiftelsens arbeid er imidlertid omfattende og komplisert. Blant annet er det utfordrende å isolere effektene av Kompetansefondets innsats.

Det utgis med jevne mellomrom rapporter og analyser om regionens utvikling innen levekår og arbeidsmarked generelt. I likhet med andre regionale utviklingsaktører benyttes slik kunnskap som styringsinput også for Kompetansefondet.

En tredel av Kompetansefondets tildelinger har gått til innovasjon i næringsliv og offentlig/frivillig sektor. Mye av dette har vært til gode prosjekter, men en generell erfaring er at det ofte er vanskelig å få langvarige effekter av små tildelinger til små organisasjoner. Dette gjelder også levekårsprosjektene våre.

Dette er en observasjon som for øvrig også gjelder for tilsvarende tildelinger fra virkemiddelapparatet på nasjonalt nivå. Litt forenklet sagt: tildelinger under 500 000 kroner virker ofte ikke, man må over 1,5 millioner kroner for å se varige effekter. En viktig årsak til dette er at bedrifter og organisasjoner vanligvis trenger mer enn kapitaltilførsel for å utvikle seg, eller lykkes med en god implementering av nye tiltak.

Den store danske stiftelsen Tryg-fonden har arbeidet med levekårsprosjekter i stort omfang og over en lang periode. Deres erfaring er at «halvparten av levekårsprosjektene er bortkastet på grunn av dårlig implementering». Dette er også i tråd med Kompetansefondets egne erfaringer, og vi tilstreber derfor at prosjektene vi støtter har den nødvendige forankring i brukerorganisasjonene, og at overgangen fra prosjekt til drift er tydelig organisert og finansiert.

Spesielt i forbindelse med levekårsprosjekter har det de senere årene blitt mer fokus på å unngå en økende «innovasjonsmani». Vi må gjøre mer av det vi vet virker, før vi går i gang med mer nytt. Samtidig er det behov for god forskning for å dokumentere hvilke tiltak det er som virker, for hvem de virker og ikke virker, og hvorfor. Her har stiftelsen en klar rolle å spille.

7. Forholdet til omverdenen

Kompetansefondet ønsker å kommunisere med omverdenen på en måte som hjelper stiftelsen til å nå sine mål, styrke sitt omdømme og bidrar til gode kompetanseprosjekter.

Sørlandets Kompetansefond er en pengeutdelende stiftelse og antakelig mest kjent som det, selv om (den ganske beskjedne) medieinteressen oftest har handlet om avkastningen på aksjeholdningen. Vi opererer i et «business-to-business» -segment i den forstand privatpersoner ikke kan motta støtte hos oss. Dermed er publikums interessen for vårt arbeid ikke så påtrengende. Vi har imidlertid god grunn til å informere stifterne (kommunene) om hva de får igjen for den opprinnelige 600 millioner kroner store satsning på Kompetansefondet.

Etter over tjue års virksomhet så har Kompetansefondet etter hvert også opparbeidet mye egen kunnskap om kompetanseheving i regionen; om utdanning, forskning og innovasjon; om regional utvikling, næringsutvikling og levekår. Og vi deltar i økende grad i nettverk og møteplasser for læring og kunnskapsdeling om disse temaene.

I likhet med mange andre stiftelser har fokus dermed gradvis endret seg fra å være en ganske passiv finansør av andres strategier til å ta en mer proaktiv rolle i utvikling av gode prosjekter, og da i samarbeid med de øvrige aktørene i økosystemene for innovasjon og levekår. I stiftelsesverdenen kalles slikt samarbeid ofte «katalytisk» filantropi og «Collective Impact». Eller, for å ta en parallell til investeringsbransjen: før tilbød vi kun kapital, nå ønsker vi i større grad å være kompetent kapital.

Til dette må stiftelsen ha en kommunikasjonsstrategi som går ut over det å ha utlysninger om kommende tildelinger. Vi må være til stede i fora der prosjektidéer klekkes ut før de kommer til søknadsstadiet. Det handler også om å videreutvikle gode relasjoner med andre stiftelser, både for øket finansiell styrke og for å skaffe større og kvalitativt bedre «dealflow» av potensielle prosjekter.

Det er viktig at Kompetansefondet beholder sin rolle som en uavhengig og innovativ aktør. Det er også viktig at regionale utviklingsaktører og samarbeidsparter trekker i samme retning og koordinerer sine innsatser. Vi skal gjennom vår kommunikasjon klart definere vår rolle i det regionale utviklingsarbeidet.